

Bruselj, 23. november 2023
(OR. en)

15322/23

JEUN 258
SOC 761
SAN 653
EDUC 432

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Zadeva:	Sklepi Sveta in predstavnikov vlad držav članic o celovitem pristopu k duševnemu zdravju mladih v Evropski uniji

V prilogi vam pošiljamo navedene sklepe Sveta, ki jih je Svet (izobraževanje, mladina, kultura in šport) odobril na seji 23. novembra 2023.

Sklepi Sveta in predstavnikov vlad držav članic o celovitem pristopu k duševnemu zdravju mladih v
Evropski uniji

SVET EVROPSKE UNIJE IN PREDSTAVNIKI VLAD DRŽAV ČLANIC, KI SO SE SESTALI
V SVETU –

OB OPOZARJANJU NA NASLEDNJE:

1. Pravica do duševnega zdravja je povezana s pravico do človekovega dostojanstva, določeno v členu 1 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, pravico do osebne celovitosti, vključno z duševno celovitostjo, iz člena 3 in pravico do zdravstvenega varstva iz člena 35 Listine. Pogodbi EU institucijam EU izrecno podeljujeta podporne pristojnosti za obravnavanje vprašanj duševnega zdravja, in sicer konkretno v členu 168 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) in členu 3(1) Pogodbe o Evropski uniji. Poleg tega člen 153(1) PDEU institucijam EU podeljuje implicitne pristojnosti na področju zdravja delavcev.
2. Svetovna zdravstvena organizacija duševno zdravje opredeljuje kot stanje dobrega počutja, ki posamezniku omogoča, da se spopada z različnimi oblikami stresa v življenju, uresničuje svoje sposobnosti, se dobro uči in dela ter prispeva v svojo skupnost¹. Spremljanje duševnega zdravja je del prizadevanj za doseg cilja trajnostnega razvoja št. 3.4².

¹ Svetovna zdravstvena organizacija, informativno gradivo: *Mental health: strengthening our response* (Duševno zdravje: krepitev našega odziva), 2022.

² Združeni narodi, Cilji trajnostnega razvoja, cilj 3.4: „do leta 2030 s preventivnimi ukrepi in zdravljenjem za tretjino zmanjšati število primerov prezgodnje smrti zaradi nenalezljivih bolezni ter spodbujati duševno zdravje in dobro počutje“.

3. Evropski cilj mladih št. 5³, tj. doseči boljše duševno zdravje in odpraviti stigmatizacijo težav z duševnim zdravjem ter tako spodbujati socialno vključenost vseh mladih, je osredotočen zlasti na preventivne ukrepe, razvoj vključujočega medsektorskega pristopa in boj proti stigmatizaciji. Obenem evropski cilj mladih št. 3 spodbuja vključevanje vseh mladih v družbo, evropski cilj mladih št. 9 pa je okrepiti demokratično participacijo in avtonomijo mladih.

OB PRIZNAVANJU NASLEDNJEGA:

4. Naše družbe so pretresle pandemija COVID-19, vojna agresija Rusije proti Ukrajini ter prehranska in energetska kriza, ki jo je slednja povzročila, inflacijska kriza in podnebna kriza; zaradi vseh teh kriz se je povečal in se še naprej povečuje družbeni pritisk na mlade, že obstoječe neenakosti pa so postale še očitnejše. Te zaporedne krize so različno vplivale na različne skupine mladih, pri čemer so bile nesorazmerno prizadete skupine, ki so v ranljivem položaju. Postalo je tudi jasno, da mladi, ki imajo manj priložnosti, nimajo enakega dostopa do človekovih pravic, kot so izobraževanje, zaposlovanje, stanovanja⁴ in zdravstveno varstvo. Dejavniki, kot so duševno in telesno zdravje, življenjske, delovne in stanovanjske razmere, dostop do formalnega, neformalnega in priložnostnega učenja, zaposlitvene možnosti in prostočasne dejavnosti, vključno s telesnimi in športnimi dejavnostmi, ter socialni odnosi, so ključni za odpornost mladih. Zadnja leta so negativno vplivala na duševno zdravje mladih v EU, tako da se je njihovo splošno počutje poslabšalo⁵.

³ Resolucija Sveta Evropske unije in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o okviru za evropsko sodelovanje na področju mladine: strategija Evropske unije za mlade 2019–2027, UL C 456, 18.12.2018, str. 1.

⁴ Glede na podatke Eurostata za leto 2020 je bila v vseh državah članicah EU stopnja hude stanovanjske prikrajšanosti med mladimi višja kot med celotnim prebivalstvom.

⁵ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o celovitem pristopu k duševnemu zdravju, COM(2023) 298 final.

5. Po ocenah, ki jih je objavil Inštitut za merjenje in evalvacijo v zdravstvu (IHME - Institute for Health Metrics and Evaluation)⁶, se je leta 2019 več kot eden od šestih mladih v EU – tj. več kot 14 milijonov ljudi – soočal z motnjami duševnega zdravja (17,4 % ljudi, starih od 15 do 29 let). Delež mladih, ki so poročali o simptomih depresije, se je med pandemijo COVID-19 v več državah EU več kot podvojil, pri čemer so bili še posebej prizadeti ženske in mladi iz prikrajšanih socialno-ekonomskih okolij.
6. Glede na poročilo *Health at a Glance: Europe*⁷ (Pregled zdravstva v Evropi) za leto 2022 je skoraj polovica mladih Evropejcev (49 %) navedla, da v letu 2022 njihove potrebe po varstvu duševnega zdravja niso bile izpolnjene (53 % leta 2021), v primerjavi s 23 % odraslega prebivalstva. V poročilu je poudarjeno, da so bile neenakosti na področju duševnega zdravja med mladimi, tudi glede na spol, med pandemijo COVID-19 še naprej prisotne in so se v nekaterih primerih celo povečale. Poleg tega je samomor trenutno drugi najpogostejši vzrok smrti med mladimi v Evropi.
7. Podatki iz študije fundacije Eurofund *Living, Working and COVID-19* (Življenje, delo in COVID-19)⁸ so pokazali, da so bili mladi v starosti od 18 do 29 let, ki so menili, da je njihovo gospodinjstvo v finančnih težavah, med pandemijo veliko bolj izpostavljeni tveganju depresije. V povprečju bi se lahko na ravni EU za dve tretjini mladih, ki so navedli finančne težave, štelo, da so bili med pandemijo izpostavljeni tveganju depresije (67 %), v primerjavi z malo manj kot polovico (45 %) tistih, ki niso navedli finančnih težav.

⁶ The Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME) Global Health Data Exchange (GHDx) (izmenjava globalnih zdravstvenih podatkov v okviru Inštituta za merjenje in evalvacijo v zdravstvu), 2020.

⁷ OECD in Evropska unija: *Health at a Glance: Europe 2022, State of Health in the EU Cycle* (Pregled zdravstva: Evropa 2022: cikel o zdravstvenem stanju v EU), OECD Publishing, Pariz, 2022.

⁸ Eurofound, *Living, working and COVID-19 dataset* (Podatki o življenju, delu in COVID-19), 2021.

8. Glede na raziskavo EU o osamljenosti iz leta 2022⁹ so mladi pogostejše osamljeni kot starejše generacije. Osamljenost med mladimi se je povečala zaradi pandemije COVID-19, predhodno delo Skupnega raziskovalnega središča pa je pokazalo, da se je pogostost osamljenosti med mladimi, starimi od 18 do 25 let, med letom 2016 in pomladjo 2020 več kot podvojila.

OB UPOŠTEVANJU NASLEDNJEGA:

9. Evropska komisija je sprejela sporočilo o celovitem pristopu k duševnemu zdravju¹⁰. V njem poziva države članice, naj spodbujajo celovit in v preprečevanje usmerjen pristop, ki duševno zdravje vključuje v vse politike EU, saj je to vprašanje javnega zdravja, ter se zavežejo izboljšanju kakovosti življenja, obravnavanju dejavnikov in medsektorskih vprašanj za izpolnjevanje specifičnih potreb različnih skupin v ranljivem položaju ter posebej obravnavajo razširjenost težav z duševnim zdravjem med temi skupinami, tudi med mladimi. Na zdravje otrok in mladih je osredotočenih več vodilnih pobud, ki celovito obravnavajo tako duševno kot telesno zdravje. V skladu s tem sporočilom mora imeti vsak državljan EU dostop do ustrezne in učinkovite preventive. Pomembno vlogo pri spodbujanju dobrega počutja mladih in preprečevanju težav z duševnim zdravjem ima zlasti mladinsko delo.

⁹ Casabianca, E.J., Nurminen, M.: *Interventions to reduce loneliness among youth* (Intervencije za zmanjšanje osamljenosti med mladimi), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2022, doi:10.2760/793941, JRC129905.

¹⁰ Glej opombo 5.

10. Dejavniki duševnega zdravja se prepletajo z obstoječimi neenakostmi v družbi, zaradi česar so nekateri ljudje izpostavljeni večjemu tveganju za slabo duševno zdravje kot drugi. Med dejavniki, ki povzročajo slabo duševno zdravje, so tudi nasilje, sovraštvo in diskriminacija, zato je spodbujanje enakosti v naših družbah ključni preventivni ukrep za reševanje teh izzivov.
11. Raziskava Eurobarometer o mladih in demokraciji v evropskem letu mladih 2022¹¹ je pokazala, da je po mnenju mladih izboljšanje duševnega in telesnega zdravja ter dobrega počutja skupaj s podnebnimi spremembami najpomembnejša prednostna tema za evropsko leto mladih (za obe temi kot glavni prednosti nalogi je glasovalo 34 % vprašanih). Po podatkih Eurobarometra je po ohranjanju miru drugo najpomembnejše pričakovanje mladih glede EU povečanje zaposlitvenih možnosti.
12. Evropsko leto mladih je bilo med drugim usmerjeno na ponovno vzpostavitev pozitivnih obetov za mlade ter je vključevalo dejavnosti v podporo njihovem duševnemu zdravju in dobremu počutju. Mladi, oblikovalci politik in deležniki so na zaključni konferenci na temo „Claim the future“ (Zahtevajte prihodnost) pozvali k večjemu poudarku na preventivnem zdravstvenem varstvu ter boju proti težavam z duševnim zdravjem in osamljenosti.

¹¹ Flash Eurobarometer [2282/FL502], *Youth and Democracy in the European Year of Youth* (Mladi in demokracija v evropskem letu mladih), maj 2022.

13. Redna telesna vadba in športne dejavnosti ter kulturno udejstvovanje lahko prispevajo k boljšemu splošnemu zdravju in dobremu počutju mladih, saj imajo precejšnje kratkoročne in dolgoročne koristi za duševno zdravje. Kot je razvidno iz podatkov¹², se telesna neaktivnost s starostjo povečuje, zato postaja vse bolj pomembno, da imajo mladi osnovno znanje in vedenjske vzorce, ki jim omogočajo avtonomno ohranjanje aktivnega in zdravega načina življenja skozi vse življenje.
14. Glavne bojazni, ki so jih mladi izrazili v zvezi z ekonomsko nestabilnostjo, negotovostjo zaposlitve ali vse večjo tesnobo zaradi ekoloških vprašanj, povzročajo težave z duševnim zdravjem, ki jih ni mogoče pripisati izključno patološkim procesom. 75 % otrok in mladih se „boji“ razmišljati o prihodnosti¹³. Pandemija COVID-19 je javno zdravje postavila v ospredje politične agende. Nauk socialno-ekonomske in zdravstvene krize v zadnjih letih je, da je mogoče večrazsežnostne socialne probleme reševati le z medsektorskim pristopom.

¹² Posebna raziskava Eurobarometra 525, *Sport and Physical Activity* (Šport in telesna dejavnost), september 2022.

¹³ Caroline Hickman, Elizabeth Marks, Panu Pihkala, Susan Clayton, R Eric Lewandowski, Elouise E Mayall, Britt Wray, Catriona Mellor, Lise van Susteren: *Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey* (Strah zaradi podnebnih sprememb pri otrocih in mladih ter njihova prepričanja o odzivu vlade na podnebne spremembe: globalna študija), *The Lancet Planetary Health*, zvezek 5, izdaja 12, december 2021, strani e863-e873.

15. Mednarodne organizacije, kot je Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), poudarjajo pomen uporabe večsektorskega pristopa k varovanju duševnega zdravja mladih in skrbi zanj, saj veliko zaščitnih dejavnikov za dobro duševno zdravje presega področje uporabe sistemov ali programov duševnega zdravja, zasnovanih specifično za krepitev ali zaščito duševnega zdravja. Socialni, gospodarski in kulturni dejavniki, kot so zaposlitveni status, dohodek, telesno zdravje, izkušnje v otroštvu in adolescenci, pomembno vplivajo na duševno zdravje skozi vse življenje¹⁴. Poleg tega je v zadevnem poročilu fundacije Eurofound iz leta 2021¹⁵ navedeno, da je bil največji upad duševnega dobrega počutja (ki je doseglo najnižjo raven v vseh starostnih skupinah od začetka pandemije) opažen med tistimi, ki so izgubili zaposlitev.
16. Negotovost zaposlitve, prekarne delovne razmere in brezposelnost so pomembni socialno-ekonomski dejavniki duševnega zdravja. Podpora mladim pri odraščanju ter iskanju in ohranjanju zaposlitve bi morala biti prednostna naloga ekonomske in socialne politike ter politike javnega zdravja. Delodajalci imajo pomembno vlogo pri obvladovanju psihosocialnih tveganj pri delu, s čimer lahko preprečijo morebitne negativne učinke na duševno zdravje svojih zaposlenih, vključno z mladimi delavci.

¹⁴ OECD, *A New Benchmark for Mental Health Systems: Tackling the Social and Economic Costs of Mental Ill-Health* (Novo merilo za sisteme duševnega zdravja: spopadanje s socialnimi in ekonomskimi stroški slabega duševnega zdravja), OECD Publishing, Pariz, str. 162, 2021.

¹⁵ Eurofound, *Living, working and COVID-19 dataset* (Podatki o življenju, delu in COVID-19), 2021.

17. Evropska komisija je sprejela sporočilo z naslovom „Dolgoročna vizija za podeželska območja EU – do močnejših, povezanih, odpornih in uspešnih podeželskih območij do leta 2040“¹⁶, v skladu s katerim bi bilo treba posebno pozornost nameniti mladim na podeželju in na oddaljenih območjih, saj so njihove težave in potrebe po oskrbi v zvezi z duševnim zdravjem lahko drugačne kot pri mladih v mestih. Zaradi specifičnih življenjskih razmer mladih na podeželskih, oddaljenih, obrobni in manj razvitih območjih ter v najbolj oddaljenih regijah, na primer zaradi negotovih in pomanjkljivih javnih storitev, izoliranosti, skromnih zaposlitvenih možnosti in težkih delovnih razmer¹⁷, ki lahko negativno vplivajo na duševno zdravje, so za mlade, ki živijo na teh območjih, potrebni specifični ukrepi, ki temeljijo na analizi dejstev. Po podatkih Eurostata¹⁸ je bil delež mladih v starosti od 18 do 24 let, ki živijo na podeželju v EU ter niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo (NEET), večji od deleža mladih v mestih. K tej negotovosti, ki je že sama po sebi vzrok za težave z duševnim zdravjem, prispeva tudi dejstvo, da mladi na podeželju zaradi večjih razdalj redkeje poiščejo zdravstveno oskrbo¹⁹.

Sporočilo Evropske komisije: Dolgoročna vizija za podeželska območja EU: do močnejših, povezanih, odpornih in uspešnih podeželskih območij do leta 2040, COM/2021/345 final.

¹⁷ Glej opombo 15.

¹⁸ Eurostat, 2023. Statistični podatki o mladih, ki niso zaposleni ter se ne izobražujejo in usposablajo, po spolu, starosti in stopnji urbanizacije (stopnje NEET), maj 2023.

¹⁹ Eurostatova publikacija *Regional Yearbook* (Regionalni letni zbornik) za leto 2017.

18. Čeprav vprašanja duševnega zdravja na splošno zadevajo vse mlade v EU, so tisti, ki so bolj prikrajšani, tudi bolj ranljivi. Poleg drugih številnih in kompleksnih izzivov, ki jih morajo premagati, so mladi, ki jim grozi socialna izključenost ali so v ranljivem položaju, kot so na primer etnične manjšine, osebe LGBTI, invalidi, mladi v zavodih, mladi, ki nimajo starševske oskrbe ali jo lahko izgubijo, ali tisti, ki so v slabšem socialno-ekonomskem položaju, bolj izpostavljeni tveganju za težave z duševnim zdravjem. Izpostavljenost diskriminaciji in neenakosti škoduje njihovem duševnemu zdravju, zlasti kadar so mladi žrtve večplastne diskriminacije ali prikrajšanosti. Dejstvo, da se navedenim skupinam mladih v šolah in drugih izobraževalnih okoljih včasih namenja premalo posebne pozornosti glede njihovega socialnega razvoja, kar lahko vodi v ustrahovanje, je prav tako razlog za zaskrbljenost. Zelo pomembno je izboljšati duševno zdravje in dobro počutje, razviti socialne in emocionalne veščine mladih, njihovih izobraževalcev in tudi mladinskih delavcev ter se boriti proti ustrahovanju, vključno s kibernetiskim ustrahovanjem, spolnim nadlegovanjem in zlorabami.
19. Da bi pri prebivalcih in prebivalkah posamezne države ustvarili občutek skupnosti, ki je predpogoj za stabilnost te države, je bistveno izvajati preventivne ukrepe za ublažitev težav, ki jih prinašajo osamljenost, strah, tesnoba, občutek nemoči in negotovosti, ki so jim mladi še posebej izpostavljeni, ter spodbujati odpornost in dobro počutje, ki delujeta kot zaščitna dejavnika pred navedenimi težavami, ter tako prispevati k oblikovanju pravičnih družb, ki bi vsem ponujale enake možnosti. Bistveno je tudi, da se mladi vključijo v odločanje o politikah, ki lahko vplivajo na njihovo duševno zdravje, in da se pri tem upošteva njihov vidik.

20. Iz poročila „Vpliv pandemije COVID-19 na duševno zdravje mladih: Politični odzivi v evropskih državah“²⁰ izhaja, da ima mladinsko delo ključno vlogo pri varovanju duševnega zdravja mladih, saj zagotavlja priložnosti za druženje, izmenjavo izkušenj in razvijanje občutka pripadnosti.

DRŽAVE ČLANICE NAJ V OKVIRU SVOJIH PRISTOJNOSTI IN NA USTREZNIH RAVNEH:

21. izboljšajo življenjske in delovne razmere mladih, ki živijo na njihovem ozemlju, tako da spodbujajo medsektorski pristop, namenjen preprečevanju težav z duševnim zdravjem, odpravljajo strukturne ovire za njihov osebni in poklicni razvoj ter ustvarjajo okolja, ki podpirajo njihovo socialno-ekonomsko dobrobit in psihološko dobro počutje;
22. spodbujajo zagotavljanje enakopravnejšega in cenovno ugodnejšega dostopa mladih, zlasti tistih v ranljivem položaju, do storitev na področju varstva duševnega zdravja, ki ponujajo preventivo, zdravljenje in oskrbo, pri tem pa delujejo vse bolj večdisciplinarno in iščejo rešitve, osredotočene na posameznika in skupnosti.

²⁰ Evropska komisija, Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo: *The impact of the COVID-19 pandemic on the mental health of young people: Policy responses in European countries* (Vpliv pandemije COVID-19 na duševno zdravje mladih: Politični odzivi v evropskih državah), Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2022.

KOMISIJA NAJ V SKLADU Z NAČELOM SUBSIDIARNOSTI:

23. ohrani proaktiven pristop k duševnemu zdravju, ki ga obravnava z večsektorskega vidika, tako v smislu preventive kot intervencij, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti posebnostim mladih v EU, zlasti tistih v najbolj ranljivem položaju, ter se osredotočiti na njihovo ponovno vključevanje in socialno vključenost;
24. spodbuja ukrepe za izboljšanje duševnega zdravja mladih v povezavi s strategijo EU za mlade, pri čemer je treba težave z duševnim zdravjem obravnavati kot posledico kombinacije materialnih in psihosocialnih dejavnikov, vključno z neželenimi dogodki v otroštvu, negotovostjo, pomanjkanjem varnosti, pomanjkanjem socialne kohezije, družinskimi in socialnimi odnosi, neenakim dostopom do pravic in osnovnih socialnih storitev, ranljivostjo v izobraževalnem okolju, vlogo družbenih medijev, dostopom do stanovanj, posebnimi potrebami mladih na podežlju in na splošno vsemi neugodnimi okoliščinami, ki mladim preprečujejo, da bi v celoti uveljavljali svoje pravice;
25. spodbuja študije o vplivu težav z duševnim zdravjem na mlade v EU. V teh študijah bi se poleg starosti lahko obravnavali podatki, razčlenjeni po drugih ključnih elementih, ki vplivajo na življenje mladih. Te študije bodo prispevale k boljšemu usmerjanju ukrepov in vlaganju virov; spodbuja razširjanje teh študij kot del prizadevanj za ozaveščanje v boju proti stalni stigmatizaciji, povezani s težavami z duševnim zdravjem, in podpira prenos najboljših praks na področju duševnega zdravja, ki temeljijo na dokazih, med državami članicami.

DRŽAVE ČLANICE IN KOMISIJA NAJ V OKVIRU SVOJIH PRISTOJNOSTI IN NA USTREZNIH RAVNEH TER OB UPOŠTEVANJU NAČELA SUBSIDIARNOSTI:

26. usklajujejo prizadevanja za zmanjšanje pojavnosti in razširjenosti težav z duševnim zdravjem med mladimi, tako da prisluhnejo posebnim potrebam in izzivom mladih ter rešitvam, ki jih ti predlagajo, in nadalje ukrepajo;
27. pri oblikovanju politik, ki so sorazmerne z obsegom problema, upoštevajo razširjenost težav z duševnim zdravjem med mladimi v EU, pri čemer posebni poudarek namenjajo preventivnim ukrepom; zagotovijo, da so predlagani ukrepi celostni in temeljijo na dokazih ter da je razvoj politike tesno povezan z najnovejšimi znanstvenimi dokazi, priporočili in študijami o duševnem zdravju, ki se izvajajo v EU in v vsaki državi članici;
28. spodbujajo ukrepe za destigmatizacijo težav z duševnim zdravjem in ozaveščanje, tako da promovirajo sporočila, ki mlade nagovarjajo k ravnanju, ki izboljšuje njihovo duševno dobro počutje, in k temu, da poiščejo pomoč strokovnjakov v ustanovah za preprečevanje psiholoških tveganj, da bi ublažili njihovo trpljenje in preprečili samomore;
29. se borijo proti sovražnim sporočilom, nasilju in zlorabam v medijih, tudi družbenih medijih, ki so usmerjeni zoper skupine mladih v najbolj ranljivem položaju, zagovarjajo njihove človekove pravice in temeljne svoboščine ter tako prispevajo k njihovemu psihološkemu in čustvenemu dobremu počutju;

30. podpirajo izvajanje 20 vodilnih pobud in drugih ukrepov iz Sporočila o celovitem pristopu k duševnemu zdravju²¹, in sicer v okviru številnih področij, ki so bistvena za obravnavanje izzivov na področju duševnega zdravja po vsej EU in na nacionalni ravni, vključno s pripravo smernic ter prenosom najboljših praks in inovativnih pristopov za obravnavo vprašanja duševnega zdravja mladih;
31. ustvarijo možnosti, da lahko mladi ozaveščajo o težavah z duševnim zdravjem, ki jih želijo izpostaviti, ter izražajo svoja stališča in pomisleke glede duševnega zdravja in pristopov k reševanju težav z duševnim zdravjem, v ta namen pa izkoristijo tudi orodja, ki so že na voljo, kot so mladinski dialog EU, evropski mladinski portal in platforma Youth Voices²²; poskrbijo za to, da se mladi zavedajo, kako pomembno je njihovo sodelovanje, da bi se zagotovili učinkovitost in ustreznost sprejetih ukrepov, na primer z uporabo mladim prijaznega in dostopnega komuniciranja;
32. zagotovijo, da so mladi v ranljivem položaju zastopani pri razvoju programov javne politike na področju duševnega zdravja, da ne bi bili upoštevani le interesi tistih mladih, ki imajo lažji dostop do kanalov za institucionalno udeležbo, temveč tudi interesi tistih, ki jih je veliko težje slišati; podpirajo razširjanje kanalov, prek katerih lahko mladi v ranljivem položaju izrazijo svoje skrbi;
33. še naprej podpirajo mladinsko delo, da bo lahko v celoti odigralo svojo vlogo pri varovanju duševnega zdravja mladih, tako da jim bo omogočalo sodelovanje v dejavnostih, ki v veliki meri temeljijo na odnosih in zaupanju med mladimi in mladinskimi delavci, ter razvijalo njihove zmožnosti, da poiščejo pomoč, ko se soočajo s čustvenimi in psihološkimi težavami;

²¹ Glej opombo 5.

²² Youth Voices je platforma Evropske komisije, vzpostavljena med evropskim letom mladih 2022, ki mladim omogoča, da z glasovnimi posnetki izrazijo svoja spoznanja, pomisleke in predloge.

34. podpirajo mladinsko delo, mladinske organizacije ter druge zadevne strokovnjake in deležnike, ki so vir informacij za mlade, ter jim omogočijo, da razširjajo kakovostne informacije o krepitvi duševnega zdravja in dobrega počutja mladih ter o reševanju težav z duševnim zdravjem, če je to potrebno;
35. spodbujajo varnejši in bolj zdrav digitalni prostor za mlade v skladu z evropsko deklaracijo o digitalnih pravicah in načelih²³. To vključuje spodbujanje ozaveščanja in usposabljanja na področju medijske in informacijske pismenosti ter odgovorne uporabe družbenih medijev z uporabo zaščitnih ukrepov zoper tveganja, kot so kibernetško ustrahovanje, sovražni govor, pridobivanje za spolne namene in predolg čas pred zaslonom, pa tudi varovanje pred agresivnim spletnim trženjem izdelkov, kot so nezdrava hrana, pijače, alkohol, tobak in podobni izdelki, in obveščanjem o tem;
-

²³ Evropski parlament, Svet in Komisija, Evropska deklaracija o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje, 2023/C 23/01.

Viri:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o celovitem pristopu k duševnemu zdravju, COM(2023) 298 final

Evropska komisija, Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo: The impact of the COVID-19 pandemic on the mental health of young people: *Policy responses in European countries* (Vpliv pandemije COVID-19 na duševno zdravje mladih: Politični odzivi v evropskih državah), Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2022.

Sporočilo Evropske komisije: Dolgoročna vizija za podeželska območja EU: do močnejših, povezanih, odpornih in uspešnih podeželskih območij do leta 2040, COM/2021/345 final.

Evropski ekonomsko-socialni odbor: Trajna zapuščina evropskega leta mladih: vključevanje vidika mladih in njihovo opolnomočenje, 2022.

Svetovna zdravstvena organizacija, informativno gradivo: *Mental health: strengthening our response* (Duševno zdravje: krepitev našega odziva), 2022.

OECD in Evropska unija: *Health at a Glance: Europe 2022, State of Health in the EU Cycle* (Pregled zdravstva: Evropa 2022: cikel o zdravstvenem stanju v EU), OECD Publishing, Pariz, 2022.

Casabianca, E.J., Nurminen, M.: *Interventions to reduce loneliness among youth* (Intervencije za zmanjšanje osamljenosti med mladimi), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2022, doi:10.2760/793941, JRC129905.

Caroline Hickman, Elizabeth Marks, Panu Pihkala, Susan Clayton, R Eric Lewandowski, Elouise E Mayall, Britt Wray, Catriona Mellor, Lise van Susteren: *Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey* (Strah zaradi podnebnih sprememb pri otrocih in mladih ter njihova prepričanja o odzivu vlade na podnebne spremembe: globalna študija), The Lancet Planetary Health, zvezek 5, izdaja 12, december 2021, strani e863-e873.